

OLIV TA'LIM MUASSASALARIDA XOTIN-QIZLARNI QO'LLAB-QUVVATLASHGA QARATILGAN DAVLAT SIYOSATINI YURITISH MASALALARI

Mirmaxmudova Azizaxon Muhammadxakim qizi
Toshkent shahridagi Adju universiteti psixolog

Annostatsiya: *Mazkur maqolada bugungi kunda mamlakatimizda xotin-qizlarga yaratilayotgan ta'lim imkoniyatlar va ular qo'llab-quvvatlash maqsadida ta'lim sohasida amaliyotga oshirilayotgan keng ko'lamli islohatlar, shuningdek jamiyat hayotida xotin-qizlarning nufuzi haqida qisqacha to'xtalib o'tilgan.*

Kalit so'zlar: *islohat, qo'llab-quvvatlash, kasbiy ko'nikma, davlat granti, oliy ta'lim, parametr, kengaytirish, qamrab olish, kadr, imkoniyat.*

Bugun O'zbekiston ayollari har bir jabhada o'z o'rniga ega bo'lib borayotganini barchamiz bevosita amalda ko'rib turimiz. Xotin –qizlarni, ijtimoiy -siyosiy faoligini oshirish, ularni qo'llab-quvvatlashga doir juda ko'plab ishlar amalga oshirilmoqda. Xotin –qizlarni ta'lim va kasbiy ko'nikmalar olishlari, munosib ish topishlariga har tomonlama ko'maklashish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, iqtidorli yosh xotin-qizlarni aniqlash va ularni qobiliyatini to'g'ri shakillantirish uchun barcha imkoniyatlar ishga solinmoqda. Birgina ta'lim tizimda xotin-qizlarga berilayotgan imkoniyat misolida ham ko'rishimiz mumkin. Jamiyatda ayollar rolini oshirish, ehtiyojmand oilalar qizlari uchun,, ijtimoiy lift “ tamoyili asosida xotin-qizlarni oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasini kengaytirish maqsadida alohida davlat grant o'rinlari ikki barobarga oshirilmoqda. Oliy ta'lim muassasalarilariga o'qish qabul qilish davlat buyurtmasi parametrlarini shakillantirish bo'yicha kadrlar buyurtmachilari ehtiyojlarini,, quota.idm.uz “ elektron portali orqali aniqlanmoqda. Davlat buyurtmasi parametrlari doirasida yoshlarni oliy ta'limga qamrab olishni kengaytirish, shuningdek xotin-qizlar uchun esa alohida davlat granti e'lon qilinmoqda o'tgan 2020-2021 yiliga nisbatan 2022 yilda xotin-qizlar uchun qabul kvotasini 25 foizga oshirish rejalashtirmoqda. Xotin-qizlarni ijtimoiy – siyosiy faoligini oshirish, ularni qo'llab –quvvatlashga doir islohatlarning mazmun- mohiyati va ahamiyatini aholi o'rtasida keng targ'ib qilish, xotin – qizlarning ta'lim va kasbiy ko'nikmaqlar olish, munosib ish topishlariga har tomonlama ko'maklashish, tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash, iqtidorli yosh xotin-qizlarni aniqlash va ularning qobiliyatini to'g'ri yo'naltirish, hududlarda ayniqsa, qishloqlarda xotin – qizlarga ko'rsatiladigan tibbiy-ijtimoiy xizmatlar sifatini oshirish, xotin – qizlar o'rtasida sog'lom turmish tarzini ta'minlash borasida Prezidentimiz Shavkat Muziyoyev tashabbuslari bilan ulkan ishlar amalga oshirilmoqda. Bu esa bugungi xotin – qizlarga qanchalik e'tibor berilayotganing yorqin namunasi hisoblanadi.

Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 1-mart kuni xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash tizimi hamda ularning jamiyatdagi mavqeini yanada mustahkamlash masalalari bo'yicha videoselektor yig'ilishi o'tkazildi.

Xalqimiz tarixida buyuk allomalar, jahongir bobolarimiz qatorida, bunday insonlarni dunyoga keltirib, tarbiyalagan, ulug'vor ishlarga ruhlantirgan fozila ayollar ham ko'p bo'lgan. Bugun ham xotin-qizlarimiz farzand tarbiyasida, turli sohalarda, mahallalarda fidoyilik ko'rsatmoqda. Ularning og'irini yengil qilish, huquq va manfaatlarini ta'minlash maqsadida so'nggi yillarda bir qator qonunlar, farmon va qarorlar qabul qilindi.

2021-yilda ayollar tadbirkorligi dasturlari doirasida 200 mingdan ziyod loyihalarga 2 trillion so'm kredit va subsidiyalar ajratilib, 320 ming xotin-qiz doimiy ish o'rniga ega bo'ldi. 190 ming nafar ayol kasb-hunarga o'qitildi. 4 mingdan ziyod xotin-qizlarga uy-joy to'lovining boshlang'ich badaliga mablag' ajratildi.

2 ming nafar qiz alohida grant asosida oliy ta'limga qabul qilindi. Natijada, o'tgan yili oliy o'quv yurtlariga kirgan talabalarning 60 foizini xotin-qizlar tashkil etdi.

Umuman, 2020-yildan boshlab, "Ayollar daftari" tizimi yo'lga qo'yilib, unga kiritilgan 900 mingga yaqin xotin-qizlarga ijtimoiy-iqtisodiy, tibbiy, huquqiy va psixologik ko'mak berilgan. Qizlarning yaxshi ta'lim olishi, kasb-hunar egallashi Prezidentimizni hamisha o'ylantiradigan masalalardan biri. Bu yig'ilishda ham ular uchun ta'lim sharoitlarini kengaytirish bo'yicha tarixiy qarorlar qabul qilindi.

Jumladan, 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Xotin-qizlar ta'limini qo'llab-quvvatlash dasturi ishlab chiqiladi. Dastur doirasida, poytaxtimizda asosan xotin-qizlarni o'qitish uchun davlat-xususiy sherikchilik asosida to'qimachilik sohasida alohida universitet tashkil etiladi. Paxta-to'qimachilik va pillachilik klasterlari ishtirokida joylarda universitetning texnikumlari ham ochiladi.

Yangi o'quv yilidan boshlab, ta'lim kontraktlarini to'lash uchun qizlarga ilk marotaba 7 yil muddatga foizsiz kredit berish joriy qilinadi. Buning uchun, joriy yilda banklarga 1 trillion 800 milliard so'm, kelgusi besh yilda 8 trillion so'm mablag' ajratiladi.

Yana bir yangilik: kelgusi o'quv yilidan boshlab, magistraturada o'qiyotgan qizlarning kontrakt pullari to'liq byudjetdan qoplab beriladi. Shuningdek, ehtiyojmand oila vakillari, ota yoki onasini yo'qotgan talaba qizlarning ta'lim kontrakti mahalliy byudjetdan to'lanadi.

Jamiyatimizda olima ayollar ulushini sezilarli oshirish uchun doktorantura yo'nalishida xotin-qizlar uchun har yili kamida 300 tadan maqsadli kvota ajratiladi.

Monomarkazlar va oliygohlar qoshida Malakani baholash markazlari tashkil etish, ayollarni talab yuqori bo'lgan ishchi kasblarga o'qitish bo'yicha ko'rsatmalar berildi.

Hukumat qarori bilan Oliy ta'lim muassasalariga qo'shimcha davlat granti asosidagi qabul ko'rsatkichlari doirasida xotin-qizlarga tanlovda ishtirok etish uchun tavsiyanoma berish va ularni o'qishga qabul qilishni tashkil etish tartibi to'g'risidagi nizom tasdiqlandi. Nizomga muvofiq, bunday tavsiyanomalar quyidagi mezonlardan biri asosida beriladi:

- kam ta'minlangan oiladan chiqqan xotin-qizlar;
- to'liqsiz oilada tarbiyalanayotgan, ya'ni ota yoki onasi vafot etgan xotin-qizlar;

- 14 yoshgacha bo'lgan ikki va undan ortiq farzandlarni tarbiyalayotgan, boshqa qarindoshlaridan alohida yashayotgan yolg'iz ayol (erkak)larning qizlari;
- shaxsiy uy-joyga ega bo'lmagan, ijarada yashayotgan oilalar;
- ota-onalardan biri yoki har ikkisi ishsiz bo'lgan va ish qidiruvchi shaxs sifatida aholi bandligiga ko'maklashish markazlarida hisobda turganlar;
- nogironligi bo'lgan farzandi bor oilalardan chiqqan xotin-qizlar;
- oliy ma'lumotli xotin-qizlar bilan qamrab olish darajasi respublikaning o'rtacha ko'rsatkichlaridan ikki yoki undan ortiq marotaba past bo'lgan tumanlar, shuningdek, olis va borish qiyin bo'lgan hududlarda yashovchi oilalardagi qiz farzandlar (ularni o'z hududida 3 yil ishlash sharti bilan).

Nizom bilan tavsiyanoma olish tartibi belgilandi. Unga ko'ra, har yili fevral oyida xotin-qizlarga tavsiyanomalar berish bo'yicha ishchi guruhi tuziladi.

Tavsiyanoma oliy ma'lumot olish istagida bo'lgan xotin-qizlarga 3 yildan ko'p bo'lmagan muddatga beriladi.

Hozirgi paytda O'zbekistonda xotin- qizlar orasida ish olib borishning yangi shakllari yuzaga keldi. Bu esa o'z navbatida, davlatimizning boshqaruv masalasida jahon tajribasidan foydalanishga yo'naltirilgan siyosatida, O'zbekistonda mavjud imkoniyatlarni ishga solgan holda amalga oshirilayotganini ko'rishimiz mumkin. Xotin-qizlar qizlarni orasida tadbirkorlikni ayniqsa, ayollar o'rtasida qandolatchilikni, tikuvchilikni, to'quvchilikni yanada rivojlantirish bo'yicha amaliy ishlar amalga oshirilmoqda. O'zbekistonda hozirgi paytda xotin- qizlarning asosiy qismi o'qimishli, tabiatdan faoldirlar. Ular orasida akademiklar, olimlar, o'z sohasinig yirik mutaxassislari ko'pchilikni tashkil qilmoqda. Shunday ekan bu salohiyat egalaridan jamiyatimizni har tamonlama yuksaltirishda oqilona foydalanishimiz kerak. Shu o'rinda Buyuk Britaniyaning sobiq bosh vaziri, taniqli davlat arbobi Margaret Teacherning,, Agar siz biron –bir narsa aytilishini xohlasangiz – erkakga topshiring, ammo biron-bir narsa amalga oshirilishini xohlasangiz –ayolga topshiring “ degan oqilona fikrini yodga olish joiz. 40Albatta, bu so'zlarni yarim hazil, yarim chin qabul qilishimiz mumkin. Lekin O'zbekiston ayollari ham jamiyatimiz siyosiy hayotida o'zlarining salmoqli hissalarini qo'shishga qodir ekanliklarini inkor etmasligimiz lozim. Davlatimiz tomonidan fuqarolarimizning turmush tarzini yaxshilash, xotin-qizlarimizning huquqlarini himoya qilish yuzasida qator qonunlar qabul qilinmoqda. Bu esa ayollar tashkilotining davlat va boshqa jamoat tashkilotlarning davlat va boshqa jamoat tashkilotlari bilan hamkorligida ishlar amalga oshirilmoqda

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Ubaydullayev. R.A Mustaqil O'zbekistonda: ayol, oila va jamiyat Toshkent:..2016
- 2.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi Toshkent:..2021
- 3.O'zbekiston respublikasi prezidentinig Oliy majlisga murajatnomasi Toshkent:..2020 yil 24 yanvar
- 4.T. Narbayeva.O 'zbekistonda xotin-qizlarni ijtimoiy himoya qilishning innovasion modeli Toshkent:..2020